

Sygn. akt II AKa 181/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jacek Błaszczyk (spr.)
Sędziowie:	SA Paweł Misiak SO del. Paweł Urbaniak
Protokolant:	sekr. sądowy Kamila Jarosińska

przy udziale H. T., Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2013 r.

sprawy

wnioskodawcy **H. O.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie w związku z internowaniem w okresie stanu wojennego

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 15 marca 2013 r., sygn. akt IV Ko 186/12

na podstawie art. 437 kpk i art. 438 pkt 3 kpk

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższa wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia do kwoty 60.000 (sześćdziesięciu tysięcy) złotych;
2. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie.

Sygn. akt II AKa 181/13

UZASADNIENIE

H. O. w dniu 17 listopada 2008 roku złożył wniosek o zadośćuczynienie i odszkodowanie za straty finansowe i moralne z tytułu internowania w czasie stanu wojennego.

W dniu 15 września 2009 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w postępowaniu o sygn. akt IV Ko 625/08 po przeprowadzeniu rozprawy zasądził na podstawie art. 8 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 – z późn. zm.) od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz wnioskodawcy H. O. kwotę 25.000

złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku za internowanie w okresie stanu wojennego. W trakcie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku wnioskodawca wskazał, że nie dochodzi odszkodowania, a jedynie zadośćuczynienie. Obowiązujące w dacie wyrokowania przepisy, a konkretnie art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 23 kwietnia 1991 roku stanowił, iż odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z decyzji o internowaniu nie mogą łącznie przekroczyć kwoty 25.000 złotych.

W dniu 12 stycznia 2012 roku wnioskodawca działając poprzez swojego pełnomocnika złożył wniosek o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 15 września 2009 roku w sprawie (...), a po jego wznowieniu o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 15 września 2009 roku w części dotyczącej wysokości kwoty zasądzonej tytułem zadośćuczynienia w związku z internowaniem w okresie stanu wojennego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi. W uzasadnieniu wniosku podniesiono między innymi, że wyrokiem z dnia 1 marca 2011 roku Trybunał Konstytucyjny uznał przepis art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ograniczający wysokość odszkodowania i zadośćuczynienia do kwoty 25.000 złotych za niezgodny z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, czego konsekwencją było uchylenie tego przepisu. Wskazano, że w takiej sytuacji wnioskodawca dochodzi zadośćuczynienia i odszkodowania w łącznej kwocie 205.000 złotych, która to kwota jest adekwatną do rzeczywiście poniesionej szkody i wyrządzonej krzywdy.

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2012 roku w sprawie sygn. akt II Ako 6/12 Sąd Apelacyjny w Łodzi wznowił postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 15 września 2009 roku, sygn. akt IV Ko 625/08, uchylił wyżej wymieniony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi.

W toku ponownej rozprawy sprecyzowano wniosek wskazując, iż H. O. domaga się kwoty 180.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy zarówno w okresie internowania, jak i po opuszczeniu zakładu karnego wiążące się z utratą pracy i koniecznością opuszczenia kraju oraz kwoty 25.000 złotych tytułem odszkodowania dotyczącego nieotrzymywania wynagrodzenia w okresie internowania oraz koniecznością wyzbycia się składników majątkowych w postaci samochodu marki W., przedmiotów wartościowych, mieszkania kwaterunkowego, a zwłaszcza nakładów w nim poczynionych w związku z wyjazdem poza granicę kraju.

Wyrokiem z dnia 15 marca 2013 roku Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie sygn. akt IV Ko 186/12, orzekł:

1. na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. nr 34, poz. 149 z późn. zm.) zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz H. O. tytułem zadośćuczynienia kwotę 25.000 złotych oraz kwotę 10.000 złotych tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku ustalając jednocześnie, iż kwota 25.000 złotych została H. O. wypłacona tytułem zadośćuczynienia w związku z wykonaniem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 15 września 2009 roku w sprawie o sygnaturze akt IV Ko 625/08;

2. oddala wniosek w pozostałej części;

3. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniosła pełnomocnik wnioskodawcy.

Na podstawie art. 438 § 2 i 3 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na treść wyroku, a polegający na mylnym przyjęciu, iż kwota 25.000 złotych w sposób adekwatny rekompensuje krzywdę moralną jakiej doznał wnioskodawca w związku z internowaniem i represjami z nim związanymi;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na treść wyroku, a polegający na mylnym przyjęciu, że kwota 10.000 złotych zasądzona tytułem odszkodowania pokrywa wyrządzoną wnioskodawcy w związku z internowaniem szkodę majątkową;

3. obrazę przepisów postępowania karnego mającego wpływ na treść wyroku, tj.: art. 7 k.p.k. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego;

- art. 424 k.p.k. poprzez nieodniesienie się przez sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do wszystkich dowodów przeprowadzonych na rozprawie oraz twierdzeń pełnomocnika wnioskodawcy.

Na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. skarżąca wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej wysokości zasądzonego na rzecz wnioskodawcy odszkodowania i zadośćuczynienia poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kwoty w wysokości 180.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 25.000 złotych tytułem odszkodowania lub,

- uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji w zaskarżonym zakresie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy jedynie w części okazała się zasadna.

Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe prawidłowo i wskazał kompletny katalog okoliczności faktycznych i prawnych, które były relewantne w zakresie wyprowadzenia wniosku o konieczności zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz H. O. zarówno zadośćuczynienia, jak i odszkodowania. W sposób adekwatny do wysokości poniesionej szkody zasądzono w trybie tzw. ustawy lutowej kwotę 10.000 złotych tytułem odszkodowania i w tej części zarzuty apelacyjne nie potwierdziły się. Prawidłowo uznał sąd a quo zasadność wniosku o przyznanie odszkodowania w części dotyczącej utraconych zarobków w okresie internowania. Motywy w tym zakresie są rozbudowane oraz w pełni przekonują i nie zachodzi konieczność ich powtarzania (uzasadnienie – s. 11-12). W apelacji stwierdzono, iż: „ Nie budzi wątpliwości, iż H. O. został zmuszony do emigracji a tym samym do porzucenia majątku który posiadał, (winno chyba być : którego już – SA) iż nigdy nie odzyskał. Wobec powyższego kwota odszkodowania w wysokości 10.000 złotych jest rażąco niewspółmierna do wartości mienia ruchomego jak i nieruchomego, który zmuszony był pozostawić mój klient”. W tym miejscu, w związku z powyższym stwierdzić trzeba, że wyraźnie i prawidłowo sąd meriti zaznaczył, że (uzasadnienie – s. 8): „Straty materialne poniesione przy przygotowywaniu się do wyjazdu z Polski nie są szkodą mającą bezpośredni związek z faktem internowania i nie mogą być zrekompensowane w trybie ustawy lutowej” i dodał, iż poza przedmiotem rozważań sądu musiało pozostać szereg okoliczności podnoszonych przez wnioskodawcę uzasadniających - jego zdaniem - wysokość odszkodowania, związanych ze stratami materialnymi poniesionymi w związku ze stałym wyjazdem z Polski (konieczność zdania zajmowanego mieszkania, pozostawienie czy wyzbycie się poniżej ich realnej wartości składników majątkowych w postaci samochodu osobowego, nakładów poczynionych w lokalu mieszkalnym, czy innych przedmiotów wartościowych). Takie ujęcie tego problemu jest istotnie podzielane w orzecznictwie i również sąd odwoławczy stanowisko to akceptuje (por. np.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 września 2012 roku, sygn. akt II AKa 268/12, LEX nr 1236119). Jest tak dlatego, że na gruncie ustawy rehabilitacyjnej w adekwatnym związku przyczynowo – skutkowym do wykonania orzeczenia albo decyzji o internowaniu pozostają wyłącznie te szkody i krzywdy, które pozostają w relacji bezpośredniej (podkreślenie – SA). Straty, jakie zdaniem wnioskodawcy poniósł on, przygotowując się do wyjazdu z Polski, nie są szkodą mającą bezpośredni związek z faktem internowania i jako takie nie mogą być zrekompensowane w trybie przewidzianym ustawą z dnia 23 lutego 1991 roku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, sygn. akt II AKa 422/10, KZS 2011/5/120).

Natomiast wysokość zasądzonych zadośćuczynienia, zdaniem sądu ad quem, nie była prawidłowa, albowiem znacząco zaniżona. Kwota 25 000 złotych nie oddaje całości rozmiaru krzywd, które opisał Sąd Okręgowy. Wyprowadzone

więc finalne w tym względzie ustalenie, tj. wysokość należnej, zdaniem organu procesowego, gratyfikacji od Skarbu Państwa podlegać musiała podwyższeniu. W ocenie sądu odwoławczego to kwota 60.000 złotych jest wartością prawidłową, czyli kwotą **odpowiednią** w rozumieniu art. 445 § 1 Kodeksu cywilnego, do opisanych rozmiarów doznanym cierpień przez wnioskodawcę w okresie przymusowej izolacji. Internowanie trwało ponad pół roku w warunkach niewątpliwie trudnych, zwłaszcza w pierwszym okresie odosobnienia, czyli w Zakładzie Karnym w Ł.. Zwrócił zresztą na to uwagę i sam Sąd Okręgowy (uzasadnienie – s. 10-11), wskazując jak uciążliwy był przebieg pobytu w tym miejscu H. O.. Tego jednak ostatecznie sąd meriti nie „doszacował” prawidłowo. W takim wypadku uznać należało, iż ustalenie faktyczne co do stopnia - zakresu doznanym cierpień, w aspekcie już stricte materialnym (właśnie oszacowania cierpień), było wadliwe.

Natomiast żądanie, z powyższego tytułu prawnego, zaprezentowane w apelacji (180.000 złotych zadośćuczynienia), jest zdecydowanie zbyt wygórowane. Kwotę taką, w ocenie sądu II instancji, uznać należy za rażąco nieadekwatną do doznanym rzeczywistych krzywd - cierpień wnioskodawcy. Treść orzeczenia, które załączono do wywiedzionej skargi etapowej dokonanej oceny nie może zmienić, albowiem analizie prawnej podlegał konkretny przypadek – stan faktyczny z uwarunkowaniami dotyczącymi konkretnej osoby w danym miejscu i czasie.

Poza dokonaną zmianą, w pozostałym zakresie wyrok sądu I instancji został, jako w pełni prawidłowy, został utrzymany w mocy.

W związku z powyższym brak było jakichkolwiek podstaw procesowych do uwzględnienia alternatywnego wniosku z petitum wywiedzonego środka odwoławczego, czyli żądania uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Koszty, także postępowania odwoławczego, z mocy prawa (art. 13 cyt. na wstępie ustawy z 1991 roku) ponosi Skarb Państwa.